

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

Osnovna in višja raven
GRŠČINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 8. junij 2023

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1

OR in VR

Slovnica, kultura, civilizacija in književnost

Splošna navodila

Kandidat mora v Izpitni poli 1 pokazati, da praktično obvlada osnovne slovnične zakonitosti grškega jezika: da pozna sistem in njegovo delovanje na vseh jezikovnih ravneh (glasoslovni, oblikoslovni, skladijski in besedni). Prav tako mora pokazati, da je sposoben razumevati pravilna in smiselna sporočila (v obliki stavkov) glede na jezikovna pravila grškega jezika in običajno pomensko rabo v klasični grščini. Posebne naloge so namenjene preverjanju znanja iz književnih in kulturno-civilizacijskih vsebin, s katerimi se je kandidat seznanil pri pouku in domačem branju.

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	1	♦ φύλαξ	Za vsako napačno rešitev se odbije 1 točka; če je napak v eni besedi več, se lahko za eno besedo odbije največ 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
	1	♦ σοφός	
	1	♦ ὄν (εἰμί)	
	1	♦ σύ	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2	2	♦ 2.os edn. imp. prez. glagola ποιέω	Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 6 točk.
	2	♦ 2. os. edn. ind. aor. prez. glagola ἐσθίω	
	2	♦ im. edn. m. sp. ptcp. aor. pas. glagola τιμάω	
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3	2	♦ ἐλέγετε	Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
	2	♦ παιδευθησόμεθα	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4	4	♦ Εὖ ἔχομεν ὅταν τοὺς φίλους ἔχωμεν. ♦ Konstrukcija: časovni odvisnik.	Za vsako napačno določitev se odbije 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
		♦ Εὖ ἔχω ὅταν τὸν φίλον ἔχω.	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5	5	♦ Ο φιλόσοφος ἔλεγε πολλοὺς τοὺς θεοὺς εἶναι.	Če je izbrana napačna skladijska zveza, se odbijejo 3 točke; za točkovanje oblikoslovnih in pravopisnih napak glejte splošna v poglavju 3.3.2; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbije največ 5 točk; skupaj lahko kandidat dobi 10 točk.
	5	♦ Οἱ πολῖται οἱ ἐν τῇ πόλει εὖ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν φυλάκων.	
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
6	12	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Τοῖς γονεῦσιν χάριν ἔχετε, ὦ παῖδες· ♦ Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πάντες οἱ πολῖται ἐλεύθεροί εἰσιν. ♦ Μέγα ἔργον ἀνδρὸς μεγάλου ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται. ♦ Ταχὺς μὲν ὁ ἄνεμος, θᾶπτον δὲ τὸ φῶς, τάχιστος δὲ ὁ νοῦς ἐστιν. 	<p>Za vsako napačno oblikoslovno rešitev se odbijeta 2 točki; za pravopisne napake se odbije po ½ točke; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbijejo največ 3 točke; skupaj lahko kandidat dobi 12 točk.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
7	10	<p>♦ Da so bili Grki močno navdušeni nad gledališčem, dokazujejo številne gledališke zgradbe, ki so bile izkopane v Grčiji in na zahodu Male Azije. Med najizrazitejša zagotovo spada gledališče v Epidavru iz 4. stol. pr. Kr. Njegova lega je bila naslednja: vrste za gledalce so vgrajene v naravne oblike pobočja, pogled pa ni zaprt – kot pri rimskih gledališčih z navpično postavljeno odrsko steno –, temveč odprt na celotno svetišče. V središču je okrogel prostor ali ὀρχήστρα («plesišče»), ki je bil namenjen predvsem za zbor. Na obeh straneh – mimo ogromnih kvadratstih, ki podpirajo tribune v smeri proti dolini – vodita v notranjost prehoda (πάροδοι). Od tod so prišli gledalci na svoja mesta po enajstih ozkih stopniščih. Vseh 55 vrst sedežev je dovolj širokih, da so lahko imeli gledalci noge v vdolbini za spodnjo vrsto. Častni sedeži z naslonjali so v prvi vrsti in ob prehodu. Nasproti tega veličastnega prostora za gledalce se zdita odrska zgradba (σκηνή) in pred njo προσκήνιον, na katerem so nastopali igralci, dosti skromnejša. Oder je razdeljen na del za garderobo in za shranjevanje odrskih pripomočkov, fasada sama pa je služila bodisi za kuliso ali za nosilo kulis.</p> <p>Tako napravo, popolnoma običajno za grško gledališče, razumemo šele tedaj, če poznamo izvor in razvoj grške tragedije. Predvsem v zgodnjem obdobju je imel zbor v njej prevladujočo vlogo. Zavzemal je stališče do dogajanja, prosil bogove za ugoden razplet, občasno pa tudi posegal v dejanje. Ta močna navzočnost zborovskih partij kaže na izvor grške tragedije iz ditiramba, Dionizove zborovske kulturne pesmi.</p> <p>Orkestro lahko razumemo kot izhodišče grškega gledališča. Prvotno je bila prizorišče kulturnega petja in plesa, za kar je bila okrogla oblika posebej primerna. Gledalci so stali okrog nastopajočih. Šele ko se je iz teh zborovskih nastopov v ne čisto znanih okoliščinah razvila dramska igra posameznih oseb in se o junaških zgodbah ni samo pelo, ampak so te tudi nastopale na prizorišču, so se gledalci pomaknili na eno stran, druga pa se je uporabila kot ozadje, na primer s posnetkom palače, pred katero poteka dogajanje. S tem je bila že dosežena za grško gledališče značilna trodelitev na skeno, orkestro in prostor za gledalce.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
8	10	<p>♦ Grška arhitektura je največje dosežke ustvarila na področju gradnje svetišč. To nikakor ni samoumevno, kajti Grki so svoja božanstva prvotno častili na prostem. Religiozno spoštovanje je v ljudeh zbudilo že globoko zarezano brezno (Delfi), nenavadno pravilno izoblikovana gora (Olimpija), star hrastov gaj (Dodona). Grk je povsod v naravi čutil, da je na delu božanska sila. Za tako naravno svetišče je zadoščal žrtvenik z ogrado, ki je posvečeni kraj ločevala od profane okolice.</p> <p>Pobuda za gradnjo svetišč je nedvomno prišla z Vzhoda. Osnovna celica grškega svetišča je <i>megaron</i> (μέγαρον), podolgovat pravokoten tip stanovanjske hiše z odprtim predprostorom in enim ali dvema strešnima podpornikoma. S povečavo tlorisa so nastajala najstarejša svetišča, ki so bila ograjena še iz nežgane opeke na kamniti podlagi. Že kmalu se je grško svetišče razvilo v značilno obliko <i>peristila</i>: na vseh štirih straneh okoli jedra, <i>cele</i>, so bila postavljena stebrišča. Velikost in sorazmerje, oblika stebrov in kapitelov ter plastična oblikovanost je bila glede na obdobje in zemljepisni položaj različna.</p> <p>Gledano od zunaj je bilo grško svetišče zgrajeno v treh ravneh. Tristopenjski fundament nosi stebre, na katerih leži ogrodje z leseno strešno konstrukcijo, kapitel je tisti stavbni člen, ob katerem obremenitve in oporne sile prehajajo druga v drugo. Stebri delujejo kot samostojna plastična telesa. Njihov trup, zložen iz številnih kamnov bobnaste oblike, ni navaden valj, ampak nekoliko napet, trebušast, zato deluje kot nekakšna močna mišica, napeta pod težkim bremenom. Pri popolnoma skonstruiranem svetišču klasične dobe sta poleg tega horizontali (nosilni sloj stopnišča) v sredini rahlo dvignjeni, tako da so se s tem sodelovanjem kurvature z nagnjenostjo stebrov proti notranjosti izognili optični prevari, da namreč celotno svetišče kljub svoji zavirljivi teži ne »razpade«.</p> <p>Grško svetišče, ki je bilo pogosto postavljeno na višji kraj, naj bi z vseh strani delovalo avtonomno. Zato tudi nima nobenega posebno bogato okrašenega »pročelja« in nobenih prizidkov.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
9	10	<p>♦ Antični pomen besede geografija je bil širši kot besedo razumemo danes. Obsegal je veliko etnografije. Že v homerskih epih je mogoče zaslediti željo po geografski razvrstitvi, npr. v katalogu ladij, v opisu Ahilovega ščita ter Odisejevih prigodah ob vračanju na Itako. Zemljo so si tedaj predstavljali kot z neskončnim oceanom obdan otok. Herodot, ki velja za utemeljitelja zgodovinopisja, se je veliko ukvarjal tudi z geografijo in etnografijo. V svojem delu je upošteval geografsko znanje o Perziji, severni Afriki in še posebej o Egiptu in zahodnem Sredozemlju. V 4. st. pr. Kr. so že vedeli, da je zemlja razdeljena na pet podnebnih toplotnih pasov. Nova geografska obzorja so odprli pohodi Aleksandra Velikega, ki so izredno povečali geografsko védenje. Geografijo kot znanstveno vedo je utemeljil Eratosten. Geografsko znanje se je prvič močno povečalo z grško kolonizacijo; v 6. stol. sta v Joniji Anaksimander in Hekataj iz Mileta utemljila literarno zvrst »pot okoli sveta« (περίοδος γῆς), opremljeno s skiciranimi zemljevidi, ki pa se niso ohranili. Geografsko-etnografski spisi »pot okoli sveta« so bili popularni v času helenizma, posebej če so vsebovali tudi opise čudežev in mitološke zgodbe. Zemljevidov za splošno uporabo ni bilo, kartografsko predstavljeni geografski podatki so bili predvsem sezname krajev in med njimi označene razdalje na državnih cestah. Geografsko znanje je uporabila vrsta zgodovinarjev, najpomembnejši zgodovinar in hkrati geograf pa je bil Strabon, ki ga danes lahko presojamo le kot geografa. Njegovo zgodovinsko delo se namreč ni ohranilo.</p> <p>ALI</p> <p>♦ Vprašanje je odprtega tipa. Ustreznost odgovorov se ugotavlja na osnovi predpisanega gradiva. Odgovor omogoča dijaku pokazati tudi širše, samostojno pridobljeno znanje.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
10	10	<p>♦ Izraz demokracija izvira od jonskih Grkov. Antična demokracija, kakršna se je najjasneje zarisala v Atenah, se od moderne demokracije razlikuje v naslednjih bistvenih točkah:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zaradi preglednosti polis je bila neposredna in ne predstavniška. – V njej se oblast ni delila na izvršno, zakonodajno in sodno. – Ni bilo tistega, kar danes poznamo kot »državo«, namreč uradnega in oblastnega aparata, uradnikov, usposobljenih za posamezna področja. – Državljanke pravice je imel samo del prebivalcev polis, namreč odrasli polnopravni meščani. Ženske in sužnji so bili iz tega okvira izključeni, prav tako tudi svobodni tujci, ki so prebivali v polis in so jim v Atenah pravili <i>metojki</i>; če so ti prispevali »denar za zaščito«, so dobili dovoljenje za bivanje v polis in opravljanje poklica. – Devet arhontov, ki so jih od leta 683 volili vsako leto, je oblast izvajalo tako, da je prvi arhont (ἐπώνυμος) nastopal kot predsednik odbora in predstavnik države. Poslej je njegovo ime zaznamovalo leto njegovega službovanja (»za časa arhonta X«). Arhont kralj (βασιλεύς) je bil pristojen za kult. Vrhovni poveljnik v vojni je bil tretji arhont (πολέμαρχος). Preostalih šest arhontov je bilo pristojnih za sodstvo. Nekdanji arhonti so sestavljali nekakšno vrhovno sodišče, ki je imelo sedež na Areopagu (»Aresovem griču«) in se je po njem tudi imenovalo. <p>Zgoščenost gospodarske in politične oblasti pri plemstvu ter njeno brezobzirno izkoriščanje sta privedli do socialnih napetosti. Tem so se poskušali zoperstaviti tako, da so zapisali veljavno pravo. Zakoni, ki jih je sestavil Drakon, pa so bili tako strogi, da se je o njih govorilo, da so napisani s krvjo.</p> <p>Aristokratu Solonu, ki je bil leta 594 izvoljen za arhonta, je z zmerno ustavno reformo uspelo pobotati sprte strani. Obseg pravic in dolžnosti državljanov je poslej določal njihov dohodek: kdor je pridelal najmanj 500 mernikov žita, je lahko opravljal službo arhonta; kdor je hotel v vojni služiti kot konjenik, je moral dokazati donos 300 mernikov, kdorkoli pa je pridelal 150 oziroma 200 mernikov, je imel pravico postati težko oboroženi pešak. Solonova ustava je ostala veljavna tudi po tem, ko se je leta 560 oblasti polastil tiran Pejzistrat in jo kasneje prenesel na svoja sinova. Ko pa je bil eden od njiju umorjen in drugi izdan, je skušal Klejsten okoli leta 508 z novimi reformami preprečiti vrnitev tiranije. Če je kdo s svojim političnim častihlepjem zbudil večjo pozornost, je bil lahko s črepinjsko sodbo za deset let izgnan iz Aten. Ta institucija se imenuje črepinjska sodba ali ostrakizem, in sicer po lončenih črepinjah (gr. ὄστρακα), v katere so vrezovali imena predlaganih za izgon. Njegovo premoženje je v tem času ostalo nedotaknjeno.</p> <p>Kasneje so starima institucijama areopagu in arhontstvu postopoma vse bolj odvzemali oblast. Meščani, ki so bili odvisni od mezde, so dobivali možnost, da na ljudski skupščini tudi dejansko uveljavljajo svoje pravice.</p> <p>ALI</p> <p>♦ Vprašanje je odprtega tipa. Ustreznost odgovorov se ugotavlja na osnovi predpisanega gradiva. Odgovor omogoča dijaku pokazati tudi širše, samostojno pridobljeno znanje.</p>

Skupno število točk izpitne pole 1 OR/VR: 80

IZPITNA POLA 2**OR in VR****Prevod****Merila ocenjevanja**

Prevod iz grščine v slovenščino točkujemo po teh merilih:

Točke	Merila	Dodatna navodila
do 50	a) obvladovanje oblikoslovja, skladnje in besedišča grškega jezika	Napake se odštevajo od največjega možnega števila točk (negativna metoda): <ul style="list-style-type: none"> – pri merilu a odbijemo 1 točko za vsako oblikoslovno napako, skladenjske napake pa ocenimo kot skup oblikoslovnih napak. Število napak je torej enako številu napačno prevedenih oziroma neprevedenih besed. Z odbitkom 1 točke ocenimo uporabo neustrezne besede oziroma neprevedene besede; – pri merilu b točkujemo napake v oblikoslovju in skladnji enako kot grške oblikoslovne napake (po 1 točko).
do 5	b) obvladovanje slovenskega jezika (pravopis, oblikoslovje in skladnja)	
do 5	c) slog	Dodatno se dodeli od 0 do 5 točk (pozitivna metoda). S točkami od 0 do 5 ovrednotimo celoto jezikovnih značilnosti prevoda: <ul style="list-style-type: none"> – vsebinsko, slovnično in pravopisno pravilnost; – stavčno zgradbo; – ustreznost (natančnost in jasnost) besedišča; – naravnost izražanja.

Končna ocenitev prevoda je seštevek točk, doseženih po teh merilih:

Točke	Merila
53–60	Prevod je sklenjen, vse zveze so prevedene ustrezno. Besedišče je prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbran pomensko in slogovno najustreznejši pomen. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku in se od njega razlikuje le tam, kjer bi bil prevod sicer slovnično napačen ali slogovno pomanjkljiv.
44–52	Prevod je sklenjen, ustrezno so prevedene vse zveze razen največ dveh; tiste, ki niso prevedene ustrezno, ne vplivajo bistveno na razumljivost celote. Besedišče je sicer pravilno, vendar iz slovarja izbrane besede niso slogovno ustrezne. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku, od njega se razlikuje le tako, da ne pači smisla izvornika.
37–43	Prevod je sklenjen, ustrezno prevedenih je več od polovice zvez: največ dve zvezi bistveno vplivata na razumljivost celote. Besedišče v največ dveh primerih ni prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbrana napačna ustreznica. Stavčna zgradba se oklepa grškega izvornika na škodo slovenske slovnice ali sloga. Pojavljajo se napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladske zveze v grškem besedilu.
30–36	Vsaj polovica zvez je prevedenih ustrezno. Tiste, ki niso prevedene ustrezno, bistveno vplivajo na razumljivost celote, vendar se prevod ne oddaljuje od smisla grškega izvornika. V vsaj polovici primerov je iz slovarja izbrana pomensko ustrezna beseda. V največ dveh primerih pa grška beseda ni prevedena. Stavčna zgradba le deloma ustreza izvorniku. Nastajajo slovnične napake zaradi napačne izbire besede in napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladske zveze ali slovnične oblike v grškem besedilu.

Rešitev

Od tod gre (je šel) skozi arabsko puščavo, tako da je imel reko Evfrat na svoji desni, pet postaj daleč, to je petintrideset parasangov (potuje pet zapuščenih postaj daleč, to je petintrideset parasangov, skozi Arabijo, tako da ima reko Evfrat na desni.) V tej pokrajini je bila zemlja ena sama planjava, ravna kot morska gladina (povsem ravna), in polna pelina; in če je tam raslo še kaj drugega, kakšno grmovje ali trstičje, je vse dehtelo (bilo vse dišeče), kakor dišavnice (dišave). Drevja ni bilo tam nič, pač pa raznovrstne živali: največ je bilo divjih oslov in veliko nojev; bile pa so tudi droplje in gazele. Te živali so konjeniki (jezdci) včasih lovili. Osli so tekli veliko hitreje od konj in jih je bilo težko ujeti. Meso ujetih oslov pa je bilo podobno jelenini (jelenjemu), a mehkejše. Noja pa niso nobenega ujeli: konjeniki, ki so jih preganjali, so kmalu odnehali. Droplje pa je mogoče ujeti: letijo namreč samo kratko (razdaljo) kot jerebice in se hitro utrudijo (odnehajo). [(Njihovo) meso pa je bilo nadvse slastno.

Na poti skozi to deželo so prispeli do reke Maske.]

(Besedilo v oglatem oklepaju se nahaja samo na poli za višjo raven.)

Skupno število točk izpitne pole 2 OR/VR: 60